

İNTERNET ALAN ADLARI SİSTEMİ ve TAHKİM KURULUŞLARININ UDRP KURALLARINA GÖRE VERDİKLERİ KARARLARA ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM – 1 (*)

Tamer SOYSAL

Şarköy Cumhuriyet Savcısı,
Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Doktora Öğrencisi
tamer.soysal@adalet.gov.tr

Özet

İnternetin “ağların ağı (networks of network)” olarak hızla büyümeye başlamasıyla İnternet kullanıcılarının ağ üzerinde dolaşım yeteneklerini kolaylaştırmak ve merkezi bir işlevi yerine getirmek üzere alan adları (domain names) ile İnternet protokol numaraları (İnternet protocol numbers–IP) arasındaki yönlendirmeye dayalı bir sistem olan “İnternet Alan Adları Sistemi (İnternet Domain Name System)” ortaya çıkmıştır. İnternetin ticari kullanımına izin verilmesi ve kullanıcı sayısının hızla artması ile birlikte yeni hukuki ihlal türleri de oluşmaya başlamıştır. İnternetin ortaya çıkarak yayılmaya başladığı ilk zamanlarda ünlü kişilerin isimlerini, tanınmış markaları kendi adlarına ‘alan adı’ (domain name) olarak kayıt ettirerek sonradan bu adları asıl sahiplerine yüksek fiyatlarla satmayı amaç edinen ve “cybersquatting” diye de adlandırılan siber korsanların faaliyetlerine karşı düzenleme yapma gereği kendini hissettirmiştir. Bu amaçla “Birleşik Devletler Ticaret Bakanlığı- (United States Department of Commerce)” ile “Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü- (World Intellectual Property)” öncülüğünde yapılan çalışmaların sonucunda “İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumu (İnternet Corporation for Assigned Names and Numbers-ICANN)” 24 Ekim 1999’da “Alan İsmi Anlaşmazlıklarının Halli için Yeknesak Politikalar (The Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy-UDRP)” adını taşıyan tahkim kurallarını kabul etmiştir. Resmi olarak 1 Ocak 2000 tarihinden itibaren yürürlüğe giren UDRP kurallarını uygulayarak karar veren tahkim kuruluşlarının bu kararları zaman zaman eleştirilere konu olmuştur. Bu çalışma ile İnternet Alan Adları Sistemi açıklanmaya çalışılmış ardından; tahkim kuruluşlarının UDRP kurallarına göre verdikleri kararlar arasındaki çelişkiler ortaya konulmak suretiyle eleştiriler getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnternet, Alan Adı, Alan Adları Sistemi, WIPO, UDRP

* Bu makalenin yazılmasında Doç. Dr. İsmail KAYAR Danışmanlığında Haziran 2004 tarihinde Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yüksek Lisans Tezi olarak tarafımızdan verilen ve Prof. Dr. Faruk Andaç, Doç. Dr. İsmail Kayar ve Yard. Doç. Dr. Ayşe Odman Boztosun’un bulunduğu tez savunma jürisi tarafından oybirliği ile kabul edilen “İnternet Alan Adlarının Korunması” başlıklı çalışmadan geniş ölçüde yararlanılmıştır. Makale iki bölüm halinde yayımlanacaktır.

**SYSTEM OF INTERNET DOMAIN NAMES AND
A CRITICISE THE SERVICE PROVIDERS' DECISIONS GIVEN IN
ACCORDANCE WITH UDRP RULES**

Abstract

Internet has evolved from a United States Government research project ARPANET. Domain Names make it easier for users to find and remember specific locations on the World Wide Web. When a user enters the name of a business or product in their web browser, the domain name directs the users's to IP adress. Domain name registration basis rule is "first come, first serve". Some people register domain names resembling well-known trademarks or well-known individuals, called "cybersquatting". The Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy (UDRP), which was adopted by the Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN) in 1 January 2000 as a consequence of the first WIPO Process. There ar four ICANN-approved dispute resolution providers and these service providers decisions based on UDRP rules are sometimes criticized. In this article first we explain domain name system and then we examine and criticize the service providers' inconsistent decisions given with UDRP rules.

Key Words: İnternet, Domain Name, Domain Name System, WIPO, UDRP

I. GİRİŞ

İnternetin yapısı gereği önceleri teknik bir işlevi yerine getirmek ve pratik bir kolaylık sağlamak üzere hayata geçirilen "İnternet Alan Adları Sistemi-İnternet Domain Name System" zamanla İnternet kullanıcı sayısının hızla artması ile ticari bir nitelik taşımaya başlamıştır. 1991 yılının Mart ayında Ulusal Bilim Kurumunun İnternetin ticari kullanımına izin vermesi ile birlikte İnternet kişiler ve firmaların yoğun şekilde faaliyette bulunduğu ve yeni ticaret olanakları yaratan yeni bir iletişim platformu haline gelmiştir. İnternetin ticari kullanımı ile birlikte bireyler, firmalar, ulusal ve uluslararası kuruluşlar da sözkonusu değişime ilgisiz kalmamışlar ve "alan adları" almak suretiyle kendilerini bu sonsuz paylaşım evreninde temsil ettirmeye başlamışlardır. İnternet alan adları sayısı da bu gelişmeye paralel olarak hızlı bir artış seyri izlemiştir. 2000 yılında 17 milyon olan toplam kayıtlı alan adı sayısı, 2002 yılında 28 milyona yükselmiştir. Siber uzayda ticaret de gelişmelerden nasibini almış ve e-ticaret hacmi, 1998'de 50 milyar dolara, 2000 yılında 430 milyar dolara, 2003 yılında ise 3.6 trilyon dolara fırlamıştır. Bu rakamın 2005 yılında 8.5 trilyon doları bulması beklenmektedir.¹

İnternet alan adları sisteminin ilk zamanlarında Network Solutions Inc (NSI), alan adlarını "first-come-first served, İlk gelen-ilk alır" kuralına dayalı olarak dağıtmıştır. 1998 sonlarında İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumu-ICANN'ın kurulması ile alan adları sisteminin yönetimi el değiştirmiş ancak bu değişikliğe rağmen alan adlarının dağıtımındaki "first-come, first served" kuralı

¹ Tom Mc Call, "World Wide Business", http://www4.gartner.com/5_about/press_room/pr20010313a.html (Aralık 2004)

temel kayıt yöntemi olarak varlığını korumuştur. Bu alandaki düzenleme eksikliği, düşük alan adı kayıt ücretleri ile birleşince, bazı insanları bu alandaki boşlukları değerlendirmeye yöneltmiştir. Tanınmış ve meşhur markaları, ünlü kişilerin adlarını kendi adlarına daha önce tescil ettiren kişiler, bu yolla kısa yoldan vurgunlar yapmak istemişlerdir. Bu girişim ortaya “cybersquatting”² kavramını ortaya çıkarmıştır. Klasik cybersquatting yöntemi, ünlü markaları kendi adına alan adı olarak tescil ettirip, daha sonra alan adını marka sahibine yüklü meblağlar karşılığı satma karşılığı kullanılmaktadır. Marka hukuku temel olarak sektörel, coğrafi veya ulusal prensiplerin temel alınması ile oluşturulmuş kurallar bütünüdür. Oysa İnternet doğası gereği ulusal sınırları aşan uluslararası bir yapıya sahiptir. Bu temel farklılıktan dolayı İnternet alan adları ile markalar arasında çatışma kaçınılmaz olmaktadır.³ Sonuç olarak, bu konuda bir düzenleme eksikliği kendini hissettirmiş, ilgili kuruluşlar ile birlikte Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü’nün ortak çalışmaları sonucunda ICANN, 24 Ekim 1999 tarihinde “Alan İsmi Anlaşmazlıklarının Halli için Yeknesak Politikalar (The Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy-UDRP) kabul etmiş, 29 Kasım 1999 tarihinde, ilk servis sağlayıcı kurum olarak WIPO onaylanmış ve politikalar 1 Aralık 1999’da uygulamaya konmuştur.

II. İNTERNET

2.1. Tanımı ve Teknik Yapısı

İnternet, birden fazla haberleşme ağının (network), birlikte meydana getirdikleri bir iletişim ortamıdır (platformdur). Bu iletişim ağları, bilgisayarlar ile oluşturulmaktadır. Diğer bir deyişle, İnternet bilgisayarlar arasında kurulmuş bulu-

² “cyber” kelimesi “cyber-space” kavramından esinlenilerek kullanılmaya başlanmıştır. Siber Uzay (*Cyberspace*) kavramı ilk defa bilim kurgu yazarı William Gibson tarafından “*Neuromancer*” isimli kitabında kullanılmıştır. William Gibson, *Neuromancer*, Grafton Books, Collins Publishing Group, London 1984, s. 8; Türkçe çevirisi için bkz. William Gibson, *Neuromancer*, Çev. Melike Altıntaş, Sarmal Yayınevi, 1998. Siber Uzay (*Cyberspace*) elektromanyetik güdülerden oluşan sanal bir ortamın özet tanımlamasıdır. Daha açık olarak Siber Uzay (*Cyberspace*) bilginin elektromanyetik formda oluşturulması ile başlayıp dünyanın dört bir yanını kuşatan çeşitli sistemler vasıtasıyla (örneğin ağ sistemleri, telefon hatları ve uydular gibi) bilgiye erişimin sağlandığı sanal ortamın bütünüdür. “Cyber” eki aynı türdeki başka kelimelere eklenmek suretiyle internet ile bağlantılı kavramları belirtmek için kullanılmaktadır.

³ Froomkin, Michael, “**İcann’s Uniform Dispute Resolution Policy-Causes and Partial Cures**”, Brooklyn Law Review, Volume 67, Number 3, 2002, s.608. İnternet alan adlarının kullanılması ile oluşan hukuki problemlerle ilişkili genel bir değerlendirme için bkz. Tekin Memiş, “**Alan İsmi Etrafında Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar**”, Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji, Sosyoloji ve Hukuk’da Etkiler Sempozyumu”, TBD, Ankara 2001. (203-214)

nan bir haberleşme ağıdır.⁴ İnternet kelimesi, 1973 yılında Birleşik Devletler Savunma Konulu İleri Araştırma Projeleri Dairesi (Defense Advanced Research Projects Agency-DARPA) tarafından ağa bağlı çok sayıda bilgisayar arasında paket anahtarlamalı veri iletimini destekleyen iletişim protokolleri geliştirmek amacıyla başlatılan ve “İnternetting Project” adı verilen bir araştırma projesinden esinlenerek ortaya çıkmıştır.⁵ İnternet kelimesi, İngilizce “International Network (Uluslararası Çalışma Ağı)’un kısaltılmışı olarak da tanımlanmaktadır.⁶ İnternet ortaya çıkardığı gelişmeler itibarıyla yeni bir paradigma değişimi⁷ yaratmıştır. Öyleki bazı yazarlar yeni bin yılı 1990’lı yıllarda internetin yaygınlaşmaya başladığı dönemlerde başlatmaktadır. Stephen J. Matthews “Yeni bin yıl gerçek olarak on yıl önce internetin günlük yaşamımıza girmesiyle çok büyük artışlara neden olmuş, saç teli kalınlığındaki bir fiber lif üzerinden 5 milyon telefon görüşmesine eşdeğer bir kapasite yaratılmıştır. Bu kapasitenin her iki yılda bir katlanarak artması beklenmektedir” demektedir.⁸

İnternetin teknik gelişimi ise, 1986 yılında oluşturulan ve İnternetin geliştirilmesi ve protokol mühendisliği alanlarında hizmet vermekte olan “İnternet Mühendisliği Çalışma Grubu (İnternet Engineering Task Force-IETF)” ve bu grubun alt çalışma grupları olan “İnternet Mimarisi Kurulu (İnternet Architecture Board-IAB)”, “İnternet Mühendisliği Yönetim Grubu (İnternet Engineering Steering Group-IESG)”nun çalışmaları ve “İnternet Topluluğu (İnternet Society-ISOC)” ile “İnternet Tahsisli Sayılar Otoritesi (İnternet Assigned Numbers Authority-IANA)” tarafından koordinasyon halinde katılımcı karar alma mekanizmaları aracılığıyla oluşturulan protokoller tarafından yönlendirilmektedir. İnternet Topluluğu-ISOC, 1991 yılında İnternete resmi bir yapı sağlamak ve İnterneti geliştirmek üzere kurulmuştur. Ancak İnternet üzerinde yasal bir otorite olarak çalışan bir merkezi kural koyucu bulunmamaktadır.⁹

Dünya’nın herhangi bir yerinden bu sisteme katılmak teorik olarak mümkün olmakla birlikte bu sisteme girmek için veya kendi web sitenizi sunabilmeniz için “provider-İnternet Servis Sağlayıcıları-ISS” denilen kuruluşların devreyi girmesi gerekmektedir. ISS’lere ulaşım ise modem denilen telefon sinyallerini bilgiye çeviren aletlerle telefon üzerinden gerçekleşmektedir. Bilgisayarların kendi aralarında konuşmaları –en yaygın sistem olarak- TCP/IP yöntemi ile olmaktadır. İnter-

⁴ Sait Güran, Teoman Akunal, Köksal Bayraktar ve Diğerleri; **İnternet ve Hukuk, Superonline Workshop Metni**, İstanbul 2000, s.4

⁵ “A Brief History Of The Internet and Related Networks”, ”, Cerf V.G, <http://www.isoc.org/internet/history/cerf.shtml>, (Aralık 2004)

⁶ Savaş Bozbel; “İnternet Üzerinden Yapılan Hukuki İşlemler”, Yargıtay Dergisi, Ocak –Nisan 2001, cilt 27, sayı 1-2, s.749

⁷ Superonline Workshop metni, s.1.

⁸ Ahmet Oral, **İnternetle Yaşam**, Yüksek Denetim Dergisi, Ocak 2002, http://www.ydk.gov.tr/dergi/dergi1.htm#_INTERNETLE_YASAM (Aralık 2004)

⁹ Hasibe Işıklı; **İnternet Alan İsimleri Sistemi-Markalar ve Alan İsimleri Arasındaki İlişki**, DPT Yayınları, Ankara 2001, s.8

net sitelerinin izlenebilmesi için ise “Browser” (İnternet Explorer, Netscape gibi) denilen İnternet tarayıcılarına ihtiyaç vardır. Bu “browserler” sayesinde genelde “HTML” dili ile yazılan internet sayfaları adeta tercüme edilmektedir. Dolayısıyla İnternete girebilmek için PC, Modem, Telefon Bağlantısı ve İnternet Servis Sağlayıcıların bir araya gelmesi gerekmektedir.

2.2. Tarihi Gelişimi

Marshall Mc. Luhan¹⁰, 1964 yılında yazdığı “Understanding Media: The Extensions of Man” adlı kitabında toplumda tarihsel olarak iletişimin aldığı biçimlerden yola çıkarak toplumsal değişmeyi üç dönemde incelemektedir:

- 1- Sözlü iletişimin egemen olduğu yazı öncesi toplum
- 2- Yazı ve yazılı basının egemen olduğu dönem
- 3- Elektronik iletişim araçlarının egemen olduğu son dönem

Mc. Luhan, bu kitabında, son dönem olan elektronik iletişim çağında, en üstün iletişim olanaklarının sağlandığı ilk dönemdeki iletişim ortamına çok yakın bir sözlü iletişim ortamının olacağını ifade etmektedir.¹¹ Mc. Luhan bu dönemi “global village (evrensel köy)” kavramına ulaşılacak dönem olarak nitelendirmektedir. Mc. Luhan’ın sisteminde toplumları birbirine yaklaştıracak ve Dünya’yı “global köy”e dönüştürecek bu süreçte asli rolü “elektronik medya” adını verdiği kitle iletişim araçlarındaki gelişme oynayacaktır.¹²

1945 yılında ilk modern bilgisayar sayılan ENIAC’ın ortaya çıkmasından sonra ABD’de bilgisayar bilimlerine olan ilgi artmıştır. Joseph Carl Robnett Licklider (1915-1990),¹³ Harvard Üniversitesinin psiko-akustik laboratuvarında çalışan bir bilim insanıydı. Uzmanlık alanı psiko-akustik idi. Yani seslerin insan sinir sistemine etkileri konusunda çalışmalar yapıyordu. Licklider, insan beyni ve kulağının hava dalgalarını sese nasıl dönüştürdüğü ile ilgili araştırmalar yapıyordu.¹⁴ Licklider ayrıca 1954’de Birleşik Devletler Hava Kuvvetleri tarafından başla-

¹⁰ Herbert Marshall McLuhan (1911-1980) interneti görmeden geleceğe dönük teorileri ve medya ile ilgili teorileri tanınan bir iletişim kuramcısı. Önemli eserleri: *The Mechanical Bride* (Mekanik Gelin, 1951), *The Gutenberg Galaxy* (Gutenberg Galaksisi, 1962), *Understanding Media* (Medyayı Anlamak, 1964) ve *The Medium is The Message* (Quentin Fiore ile birlikte, Araç Mesajdır, 1967) Geniş bilgi için bkz. <http://www.mcluhan.ca/bibliography.phtml>, <http://www.regent.edu/acad/schcom/rojc/mdic/mcluhan.html> (Kasım 2004)

¹¹ Mc. Luhan Marshall, *Understanding Media: Extensions of Man*, MC Graw-Hill, New York, 1966. s: 110-117

¹² Marshall McLuhan and The Senses; <http://www.gingkopress.com/cata/mclu/senses.htm> (Kasım 2004)

¹³ “Biographical Memoirs”; <http://books.nap.edu/html/biomems/jlicklider.html> (Aralık 2004)

¹⁴ Internet History, Joseph Carl Robnett (J.C.R.) Licklider, http://www.livinginternet.com/i/ii_llicklider.htm (Ocak 2005)

tılan SAGE¹⁵ projesinde çalışmıştır. SAGE projesi Birleşik Devletler Hava Kuvvetlerinin havadan saldırılara karşı ‘erken uyarı sistemi’ ile önceden haberdar olarak gerekli karasal savunmaları alması üzerine kuruludur. Bu proje için MIT ve IBM işbirliği ile IBM AN/ FSQ¹⁶ 7 ve IBM AN/FSW 8 bilgisayarları geliştirildi. 1963’de SAGE projesinde 25.000 telefon hattından ve 100 radar merkezinden oluşan 24 yönlendirme, 3 ana merkez olmak üzere 27 ağ merkezi bulunmaktaydı. SAGE projesi ağ ile ilgili çalışmaları başlatması bakımından internet tarihi bakımından önemli dönüm noktalarından birini teşkil etmektedir. Bu proje 1983’e kadar devam etmiştir.¹⁷

Licklider’a göre bilgisayarlar yalnızca hesap makineleri değildi. Bilgisayarlar tüm insanların bir parçası gibi çalışabilir; insan zekasının boyutunu genişletip analitik güçlerimizi yükseltebilirdi. Licklider, Marshall Mc. Luhan’ın “elektronik medya” gücünü destekleyen görüşünü benimsemişti. Licklider bilgisayarların insanların yaşamlarında oynayabileceği rol hakkındaki bu düşüncelerini 1960 yılında “İnsan-Makine Ortak Yaşamı” adlı seminer bildirisinde topluma açıkladı. Licklider bu seminerde “*çok uzun yıllar geçmeden insan beyniyle bilgisayarların yakın bir ikili oluşturacağına ve sonuçtaki ikilinin daha önce hiçbir insan beyninin düşünüp işlemediği verileri bugün tanıdığımız bilgi işleyen makinelere ulaşılmayan bir yöntemle düşüneneğine umutla bakıyorum.*” demiştir.¹⁸ Bu çalışma ile Licklider psikoloji ekseninden çıkıp tamamen bilgisayar alanına girmişti.

1957 yılında Rusların “Sputnik” adlı uyduyu uzaya göndermesinin ardından, ABD’de bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmalarının durumu yeniden gözden geçirilmek zorunda kaldı. Bunun için bağımsız bir araştırma geliştirme dairesi kurulmalıydı. SSCB’nin hemen bir ay sonra “Sputnik 2” yi de uzaya göndermesi çalışmaları hızlandırdı. Ocak 1958’de bu amaçla “Advanced Research Projects Agency-ARPA” (İleri Araştırma Projeleri Dairesi), Savunma Bakanlığına bağlı bir kuruluş olarak resmen faaliyete geçti. ARPA’nın amacı, Sputnik sonrası dönemde, artan araştırma geliştirme çalışmalarının koordine edileceği ve rekabete ayak uyduracak bir yapı ve proje ortamı yaratmaktı.

Eisenhower yönetiminin daha ARPA kurulmadan “National Aeronautics and Space Administration-NASA” (Ulusal Havacılık ve Uzay Bilimleri Dairesi) kurulması, Savunma Düzenleme Yasasının Kongre’den geçirilmesi, Savunma Araştırma ve Mühendisliği Müdürlüğü Dairesi kurulması gibi daha büyük planları vardı. Ancak bu büyük planların gerçekleştirilmesi daha uzun süreceği için kısa

¹⁵ Semi Automatic Ground Environment-SAGE-Yarı Otomatik Yer Sistemleri.

¹⁶ Army-Navy Fixed Special eEquipment-AN/FSQ.

¹⁷ SAGE için bkz. <http://history.acusd.edu/gen/20th/sage.html> ve http://www.livinginternet.com/ii_sage.htm

¹⁸ Rhonde Hauben, Michael Hauben, Netizens Netbook, Kitap için bkz. <http://www.columbia.edu/~rh120/> (Ocak 2005) Naklen; J.C.R. Licklider, **Man-Computer Symbiosis**, IRE Transactions on Human Factors in Electronics, Vol HFE-1, pp. 4-11, March, 1960.

vadede ARPA kurularak araştırma geliştirme projeleri devam ettirildi. Ancak 1958'nin sonlarında NASA yasalaştı. NASA'nın kurulmasından sonra uzay projeleri ve füze programları ARPA'dan çekilmiş, ARPA'nın bütçesi 150 milyon dolara kadar düşmüştür.

NASA'nın kurulmasıyla ARPA'nın görev tanımı yeniden yapıldı. Yeni görev tanımına göre ARPA bilim çevreleri ve üniversiteler ile koordinasyon halinde uzun vadeli araştırma projeleri geliştirmekle görevlendirildi. 1962 yılında Licklider çalışma yönünü kendisi tayin etmesi kaydıyla ARPA'nın Davranış Bilimleri Bölümünün başına geçti.¹⁹ Licklider ülkenin ileri gelen bilgisayar uzmanlarından oluşan "Galaksilerarası Bilgisayar Ağı"²⁰ adını verdiği bir çalışma grubu oluşturdu.²¹ Licklider, ARPA'da Bilgi İşlem Teknikleri Dairesi (Information Processing Techniques Office-IPTO) adlı bağımsız bir birim oluşturulmasını sağladı.²² 1966 yılında IPTO'nun başına yükseltilen tezi psikoakustikten olan Bob Taylor getirildi. Bob Taylor, Licklider ile sürekli tartıştığı ağ deneyi fikrini hayata geçirmek için ödenek aldı ve bugün İnternetin babası sayılan kişilerden olan Larry Roberts'i projenin başına geçirdi. Proje araştırmacıların bilgisayar kaynaklarını paylaşabilmeleri için ülkedeki bilimsel laboratuvarlardaki bilgileri birbirine bağlamak gibi barışçı bir amaç taşımaktaydı. ARPANET ağının nükleer saldırılar karşısında ulusal güvenliği korumak için kurulduğu fikri dedikodudan öte değildir.²³

Projenin 1967'de yapılan Ann Arbor toplantısı ve Gatlinburg kentindeki bir başka bilgisayar konferansında tartışılmasından sonra ARPANET ağının kurulması amacıyla yapılan ihaleyi "Bolt Beranek and Newman Şirketi (BBN)" kazandı. Licklider 1962'de ARPA'daki görevinden önce ve 1964'de ARPA'dan ayrıldıktan sonra bu şirkette çalışmıştı. BBN şirketi "arayüz işlemcileri" (Interface Message Processors-IMP) denilen ağı kontrol edecek ara bilgisayarlardan ilkinin 2 Eylül 1969'da kurması²⁴ ile ARPANET ağı fiilen kurulmaya başlanmış oldu. 29

¹⁹ Katie Hafner, Matthew Lyon; **İnternet Tarihi** (Çev.:Sinem Yazıcıoğlu), Güncel Yayıncılık, İstanbul 2000, s.38

²⁰ *Intergalactic Network Concept-INC*, Galaksilerarası Bilgisayar Ağı. İnternetin bugün yaygın kabul gören 'ağların ağı' tanımlaması kökenlerini Licklider'in o dönemde kullandığı 'Galactic Network-Gezegen Ağı' tabirinde bulmaktadır. Bkz. Haubens, Netizens Netbook, Chapter 5, <http://www.columbia.edu/~rh120/> (Ocak 2005)

²¹ K.Hafner, M.Lyon; s.38

²² K.Hafner, M.Lyon; s.10

²³ K.Hafner, M.Lyon ; s.8

²⁴ İlk ara işlemci University of California Los Angeles-UCLA'da Eylül 1969'da kurulmuştur. İkinci ara işlemci Ekim 1969'da Stanford Araştırma Merkezi'nde kuruldu. Daha sonra sırasıyla Kasım 1969'da University of California Santa Barbara'da, Aralık 1965'de University of Utah'da, Mart 1970'de BBN şirketinin bulunduğu Cambridge kasabasında kurulmuştur. Bkz. Brief Timeline of the Internet, http://www.webopedia.com/quick_ref/timeline.asp (Ocak 2005)

Ekim 1969'da ARPANET ağına ilk mesaj gönderildi. 1971'e gelindiğinde 15 bağlantı merkezi²⁵ kurulmuştu.²⁶

1972 Ekim ayında Washington'da yapılan "Birinci Uluslararası Bilgisayar İletişim Konferansı"nda²⁷ ARPANET ağı bilim çevrelerine tanıtıldı. ARPANET bu konferansta federal bir araştırma etkinliği olarak tanıtıldı. ARPA, 1972'den itibaren askeri kuruluşların istekleri doğrultusunda bazı çalışmalar gerçekleştirdi ve bu çalışmalar sonucunda ARPA'nın adı "Defense Advanced Research Projects Agency (Savunma konulu İleri Araştırma Projeleri Dairesi-DARPA) olarak değiştirildi. Ancak ARPANET adı varlığını sürdürdü.²⁸ 1973'de ağ ile ilgili bir başka çalışma "İnternetting Project" başlatıldı.²⁹ Amaç, ARPANET ağını uluslararası hale getirmek, diğer ülkelerde geliştirilen ağlarla bağlı hale getirmek ve ağların ağını kurmaktır. Mart 1973'de ilk uluslararası bağlantı University College of London ve Norveç arasında gerçekleştirildi.³⁰

Bob Kahn ve Vinc Cerf adlı bilim adamları ağdaki iletişimi standartlaştıracak "Paket Ağlararası İletişim için bir Protokol" adlı bildirimlerini 1973 yılı sonlarında tamamladılar.³¹ İletilere TCP (Transmission-Control Protocol- İletim Kontrol Protokolleri) adı verildi. TCP'nin yaratılması ağlararası iletişime olanak sağladı. 1978'de TCP yasal olarak TCP/IP³² adını aldı.³³ 1 Ocak 1983'de ARPANET resmi olarak TCP/IP protokolüne geçiş yaptı. Bir süre sonra farklı kuruluşların çabaları ile kurulan MILNET, ARPANET, CSNET gibi ayrı ağlar TCP/IP protokolü ortak dili altında birleştirildi ve böylece "İnternet" ortaya çıkmış oldu.³⁴

²⁵ nodes=düğüm kelimesi internet bağlantı merkezlerinden her birini ifade etmek için kullanılmaktadır.

²⁶ Internet Network, <http://www.cne.gmu.edu/itcore/internet/network/network.html> (Ocak 2005)

²⁷ International Conference on Computer Communication, Washington, October 1972. Bu konferanslar daha sonra 2-3 yılda bir toplanmaya başlamıştır. Son toplantı 2004'de Çin'in Beijing şehrinde yapılmıştır. 2005 yılında 17-19 Ekim'de San Diego-California-USA'de yapılacaktır. Bkz. <http://www.icccgovernors.org/>

²⁸ K.Hafner, M.Lyon; s.241

²⁹ "A brief history of the Internet and Related Networks", Cerf V.G, <http://www.isoc.org/internet/cerf.htm> (Haziran 2004)

³⁰ Brief Timeline of the Internet, http://www.webopedia.com/quick_ref/timeline.asp (Ocak 2005)

³¹ K.Hafner, M.Lyon., s.248

³² Transmission Control Protocol/Internet Protocol/(İletim Denetimi Protokolü/İnternet Protokolü)

³³ K.Hafner, M.Lyon., s.261

³⁴ K.Hafner, M.Lyon., s. 269

II. İnternet Alan Adları Sistemi (İnternet Domain Name System-DNS)

3.1. Genel Olarak

İnternette kullanıcı sayısının artması ve ağın hızla büyümesi yeni bir sorunu beraberinde getirdi. Kişisel bilgisayarların hızla artması, ağdaki bilgisayarların isimlendirilmesi sorununu ortaya çıkardı. 1980'lerin başında hızla artan arayış çalışmalarını sonucunda, İnternette iletişimin daha sağlıklı bir yapıya büründürülmesi ve kullanıcıların kimliklerinin açık şekilde belirlenebilmesi amacıyla "İnternet Alan Adları Sistemi (Domain Name System-DNS)" ortaya çıktı.

Alan Adları Sistemi, İnternette kullanıcıların dolaşım yeteneklerini kolaylaştıran merkezi bir işlevi yerine getirmektedir. Bu ise iki bileşenin yardımı ile yerine getirilir. Alan ismi (domain name) ve buna karşı gelen İnternet Protokol numarası (IP). İnternete bağlı her bilgisayara bir IP numarası atanır. Bu numara aynı zamanda IP adresi olarak bilinir ve birbirinden ayrı dört rakam kümesinden oluşur. Mevcut durumda aktif olarak kullanılan iki çeşit IP adres protokolü vardır. Bunlardan ilki 1 Ocak 1983'den beri kullanılan ve bugün en yaygın olarak kullanılan İpv4 versiyonu (İpv4); diğeri ise IP 6 versiyonu (İpv6)'dur. Yaygın olarak kullanılan İpv4 protokolünde her İnternet alan adı 32 Bit'den oluşmaktadır.³⁵ Buna göre ikili sayı sisteminden oluşan bir IP adresi şu şekilde görünür:

"11000010 01001101 01111100 00100011"

Böyle bir IP adresinin kullanımı ve hatırlanması çok zor olduğu ve pratik olmadığı için bu 32 bit, 8 bit olarak dört parçaya bölünmekte ve onluk sistemde nokta ile ayrılmış olarak yazılmaktadır. Yani şu şekilde:

"194 . 77 . 124 . 35"

Bu halde, bir IP adresi dört Quads'dan oluşmaktadır. Buradaki her Quad "0" ile "255" rakamları arasında bir sayıyı temsil etmektedir. Dolayısıyla bir IP adresi "0.0.0.0" ile "255.255.255.255" arasında değişecektir. Bu sistemde her bilgisayar bir rakamla temsil edilir ve her IP numarası 32 bitlik bir sayıyı temsil ettiği için teorik olarak, ağ üzerinde en fazla 2 üzeri 32 kadar yani 4 milyarın üzerinde (tam olarak "4.294.967.296") bir adresin temsili mümkündür.³⁶

Alan adları sisteminin perde arkasında sembolik isimler ve IP numaraları arasındaki iki yönlü dönüşüm vardır. Alan isimleri, kullanıcılara bir anlam ifade eden, hatırlanması ve belirlenmesi kolay kısaltmalardan oluşan İnternet adresleridir. Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nün alan adı olan "www.wipo.int" buna örnek

³⁵ Savaş Bozbel; "İnternet Alan Adları ve İcann Tahkim Usulü", Prof. Ömer Teoman'a 55. Yaşgünü Armağanı, İstanbul 2002, Cilt 1, s.217

³⁶ İnternet Assigned Numbers Authority, "Abuse Issues and IP addresses"; <http://www.iana.org/faqs/abuse-faq.htm>(Aralık 2004)

olarak verilebilir. IP sayısı ise, uluslararası telefon numarası, örneğin 192.91.247.53 gibi, sayısal bir adrestir.

İnternet kullanıcısı bir alan ismini bilgisayarına yazdığı zaman, İnternet yazılımı (software) otomatik olarak bu alan ismini IP sayısal adresine dönüştürür, ilgili servis sağlayıcı (server) ile bağlantı kurar ve alan ismine karşı gelen ana sayfa bilgisayarda görünür. Alan adları sistemini daha basit ifadeyle, bugün cep telefonlarında kullanılan telefon defterlerinden yapılan aramalardaki metoda benzetebiliriz. Cep telefonunda kayıtlı bir telefon numarasını kaydederken bir isim yazarak kaydederiz. Telefon defterinden bir arama yapmak istediğimizde aramak istediğimiz ismin üzerine gelerek ‘yes’ tuşuna basarak aramayı yaparız. Gerçekte aranan rakamlardan oluşan bir telefon numarasıdır. Oysa ekran da örneğin “Mehmet aranıyor” şeklinde bir ibare görünür. Yapılan işlem alan adlarındakine benzer şekilde ismin temsil ettiği rakamlara yönlendirilmesidir. Alan adları sistemi de IP numaraları ile alan adları arasındaki yönlendirmeye dayalı bir sistemdir.

Alan ismi sisteminde bir alan ismi noktalarla ayrılan dört ana bölümden (labels)³⁷ oluşur. Soldan sağa doğru ilk bölüm kullanılan TCP/IP alt protokolünü gösterir. (örneğin; www,ftp, icr gibi) İkinci kısım ilgili bilgisayarın adıdır. Üçüncü kısım bilgisayarın bağlı olduğu kurumun hangi türden bir kurum olduğunu gösterir. En sonda ise, alan adının alındığı ülke kodu bulunur.

Alan ismi dediğimizde ön ek “http://www.” dahil edilmez. Asıl alan adı kısmı ön ekten sonra gelen kısımdır. Bu bölüm ise iki kısımdan oluşur. Bilgisayar adlarını gösteren, alan adının asıl kısmı “ikinci derece alan ismi” (second level domain-SLD) olarak adlandırılır. Kurumun çeşidini gösteren kısım ise “birinci derece alan ismi” (top level domain-TLD) olarak adlandırılır. Alan isimleri “dereceleri” sağdan sola doğru sayılmaktadır.

www . wipo . int

SLD TLD

“wipo.int” alan isminde “ int” birinci derece alan ismidir (TLD). Birinci derece alan isimleri sınırlı sayıdadırlar. “wipo” ikinci-derece alan ismidir (SLD).³⁸ Her bir TLD için sınırsız sayıda SLD olabilir, ancak her bir TLD için belirli bir SLD’den sadece bir tane vardır.

Birinci-derece alan isimleri iki kategoriye ayrılmıştır: Jenerik birinci derece alan isimleri (generic top level domains-gTLDs) ve ülke kodu birinci derece alan isimleri (country-code top level domains-ccTLDs). Mevcut durumda kullanılan 14 adet³⁹ gTLD vardır. Birinci derece alan adları sadece jenerik birinci derece alan

³⁷ <http://www.icann.org/tlds/>

³⁸ İkincil düzey alan isimlerine subdomain name veya alt alan adı da denilir. Alan adının asıl ayırt edici işlevini gören kısmı burasıdır.

³⁹ “**Top Level Domains (gTLDs)**”; <http://www.icann.org/registries/listing.html> (Aralık 2004) “**Top Level Domains (gTLDs)**”; <http://www.icann.org/tlds/> (Ocak 2004) Başlangıçta

isimlerinden oluşmamaktadır. Bir de, ülke kodlarının alan adının en sonunda yer aldığı “ülke kodu birinci derece alan adları” vardır. Fonksiyonel olarak gTLD ile ccTLD arasında hiçbir fark yoktur. ccTLD içinde tahsis edilmiş bir alan ismi, bir gTLD içinde tahsis edilmiş bir alan ismi gibi aynı bağlantıyı sağlar. gTLD’lerin herkese açık, ccTLD’lerin ise kısıtlı olduğu gibi bir düşünce yanlıştır. Kullanımında herhangi bir kısıt olmayan açık gTLD ve ccTLD’ler ile kullanımı belli kriterlere bağlı gTLD ve ccTLD’ler bulunmaktadır. gTLD’lerin en önemli özelliği ccTLD’lere göre daha kısa ve sade bir yapıya sahip olmalarıdır.

www.adalet.gov.tr

SLD TLD cc (ülke kodu)

Tablo 1. Mevcut Durumda Kullanılan Jenerik Birinci Derece Alan İsimleri

gTLD	Ortaya çıkışı	Sponsorluk durumu	Amaç	Sponsor/ Operatör
.com commercial	1995	yok	Sınırlama yok ancak ticari kuruluşlar için öngörülmüştür.	VeriSign, Inc. http://www.verisign-grs.com
.org organization	1995	yok	Sınırlama yok ancak kar amacı gütmeyen kuruluşlar için öngörülmüştür.	Public Interest Registry. http://www.pir.org
.net network	1995	yok	Sınırlama yok ancak ağ servis sağlayıcıları için öngörülmüştür.	VeriSign, Inc. http://www.verisign-grs.com
.gov government	1995	var	ABD hükümeti kuruluşları alabilir.	General Services Administration http://www.nic.gov
.mil military	1995	var	ABD askeri kuruluşları alabilir.	DoD Network Information Center http://www.nic.mil
.edu education	1995	var	ABD eğitim kurumları alabilir.	EDUCAUSE http://www.educause.edu/edudomain

.com, .edu, .gov, .int, .mil, .net ve .org TLDs var iken; Kasım 2000’de gerçekleştirilen birinci genişleme ile kullanılan TLDs sayısı 7’den 14’e çıkmıştır. Bkz. <http://www.icann.org/tlds/new-gtld-strategy.pdf> ve <http://www.icann.org/tlds/report/> (Kasım 2004) Ayrıca ilk yedi TLDs ile birlikte kullanılmaya başlayan (.arpa) jenerik adı da vardır. Hali hazırda 15 gTLDs ve 241 ccTLDs olmak üzere toplam 266 aktif olarak kayıt edilen TLDs vardır.

.int international	1998	yok	Hükümetlerarası uluslararası anlaşmalarla kurulmuş organizasyonlar alabilir.	Internet Assigned Numbers Authority IANA .int Domain Registry http://www.iana.org/int-dom/int.htm
.name for individuals	2001	yok	Gerçek kişiler alabilir.	Global Name Registry http://www.gnr.name
.biz businesses	2001	yok	Ticari ilişkiler için öngörülmüştür.	NeuLevel http://www.nic.biz
.coop cooperatives	2001	var	Kooperatif şeklindeki müşterek organizasyonlar için öngörülmüştür.	DotCooperation, http://www.coop
.aero air-transport industry	2001	var	Hava-yolu şirketleri alabilir.	Societe Internationale de Telecommunications Aeronautiques SC, (SITA) http://www.information.aero
.museum museums	2001	var	Müzeler için öngörülmüştür.	Museum Domain Management Association, (MuseDoma) http://www.nic.museum
.info for all uses	2001	yok	Sınırlama yok	Afilias Limited http://www.afilias.info
.pro professionals	2002	yok	Muhasebeciler, avukatlar, doktorlar gibi profesyonel meslek sahipleri için öngörülmüştür.	RegistryPro http://www.nic.pro
.arpa ⁴⁰ special TLD	1995	yok	İnternetin teknik yapısı ile ilgili olarak kullanılabilir.	Internet Assigned Numbers Authority (IANA) http://www.iana.org/arpa-dom/

ICANN, yeni birinci derece alan adları (New TLDs) oluşturmak için çalışmalarını sürdürmektedir. Yeni genişleme ile “.asia”, “.cat”, “.jobs”, “.mail”, “.mobi”, “.post”, “.tel”, “.travel”, “.xxx” ve “.eu” birinci derece alan adları

⁴⁰ .ARPA için bkz. RFC, <http://www.rfc-editor.org/rfc/rfc3172.txt>

oluşturulacaktır. Bunlardan seyahat acentaları, turizm operatörleri, hava yolları ve otellerin başvurabileceği “.travel”, kurye şirketleri ve ulusal posta servislerinin başvurabileceği “.post” ve Avrupa Birliği ülkelerinin başvurabilecekleri “.eu” birinci derece alan adlarının uygulamaya geçirilebilmesi için son aşamaya gelinmiştir.⁴¹

Ülke kodu, ilgili web sitesinin yönlendirildiği ülkeyi işaret eder.⁴² Ülke kodları ISO-3166 standardında yaklaşık 240 ülke kodundan oluşan adlandırma sistemine dayanmaktadır. Örneğin Türkiye'nin ülke kodu “tr”⁴³, Fransa'nın “fr”, Almanya'nın “de”, İngiltere'nin “uk” ve ABD'nin “us” dir.⁴⁴ Ayrıca Avrupa Birliği için ise “European Union” kısaltmasından oluşan “.eu” alan adı oluşturulmuştur.

Alan adları tescilinde ilke olarak İngilizce harfler kullanılır. Yani Türkçe harf karakterleri olan “ç”, “ü”, “ğ”, “ş”, “ı” ve “ö” kullanılmaz.⁴⁵ Türkçe karakterler kullanılmadığı için örneğin Yargıtay, alan adı olarak tescil edilirken, “www.yargitay.gov.tr” şeklinde tescil edilecektir. Alan adları teorik olarak 255 karakterden oluşabilir ancak hatırlanma ve kullanım kolaylığı düşünülerek 12 karakterden fazlası tercih edilmemektedir.⁴⁶

3.2. İnternet Tahsisli Sayılar Otoritesi-(İnternet Assigned Numbers Authority-IANA)

İnternette her bir alan ismine karşı gelen tek bir IP numarası vardır. Dünyadaki İnternet protokol parametrelerinin düzenlenmesi ve koordine edilmesi IANA tarafından gerçekleştirilmektedir. 1972 yılında “Birleşik Devletler Savunma Bilgi Sistemleri Ajansı-US Defence Information Systems Agency“ tarafından oluşturulan IANA'nın ABD Hükümeti ile yaptığı sözleşme 1998 yılında dolmasına rağmen günümüzde de IANA, bölgesel IP numarası kayıt kurumlarına (Regional İnternet Registrars-RIRs) bu sayısal adresleri blok olarak tahsis etmeye devam etmektedir. Bu kuruluş IP numaralarının koordinatörlük görevini, Amerikan

⁴¹ Bkz. <http://www.icann.org/tlds/std-apps-19mar04/std-public-comments.htm> ve <http://www.ntvmsnbc.com/news/293434.asp> (Kasım 2004) Avrupa Birliği için oluşturulan .eu birinci derece alan adı oluşumu ile ilgili süreç için bkz. <http://europa.eu.int/ISPO/eif/InternetPoliciesSite/DotEU/> (Kasım 2004)

⁴² Paul Warner; Murhhy Smith; John Ruhnka ve Diğerleri; “**Protecting Web Domain names**”, CPA Journal, Nov2001, Vol. 71, Issie 11, s.62

⁴³ Türkiye’de Alan Adı Dağıtımını ODTÜ yerine getirmektedir. Türkiye’deki alan adı dağıtımı ve uygulanan politikalar ile ilgili bir eleştiri için bkz. Tekin Memiş, “**Alan Adları ve TR Alan Adı Politikalarına Eleştirel Bir Yaklaşım**”, İnternet Hukuku Konferansı ve Çalışma Atölyesi, 9 Haziran 2003, İstanbul.

⁴⁴ International Organization for Standardization, “**English Country Names and Code Elements**”; <http://www.iso.org/iso/en/prods-services/iso3166ma/02iso-3166-code-lists/list-en1.html> (Aralık 2004)

⁴⁵ RFC 1035, “<http://rfc.sunsite.dk/rfc/rfc1035.html> (Aralık 2004)

⁴⁶ Bozbel, s.220.

Hükümeti ile General Atomic, Amerikan Telefon ve Telgraf Şirketi (AT&T) ve Network Solution firmaları arasında yapılan bir anlaşma ile gerçekleştirmektedir. Dünya’da dört tane RIRS vardır.⁴⁷ Bunlar;

- 1- ARIN (American Registry for Internet): Kuzey Amerika ve Sahra altı Afrika’da faaliyette bulunur.⁴⁸
- 2- RIPE (Reseaux IP Europeens): Avrupa, Orta Doğu, Orta Asya ve Ekvatorun kuzeyinde yer alan Afrika ülkelerinde faaliyette bulunur.⁴⁹ Merkezi Amsterdam’dadır.
- 3- APNIC (Asia Pacific Network Information Centre): Asya/Pasifik bölgesinde faaliyette bulunur.⁵⁰
- 4- LACNIC (Regional Latin-American and Caribbean IP Adress Registry): Latin Amerika ve bazı Karaip adalarında faaliyette bulunur. Diğer bölgesel kayıt kurumlarından sonra faaliyete geçti. ICANN’ın onaylaması ile 14 Mart 2002’de faaliyete geçti.⁵¹ IANA ise LACNIC ile ilgili 7 Kasım 2002’de bir rapor yayınladı.⁵² Böylece LACNIC’de diğer bölgesel kayıt kurumları ile birlikte, IP numaralarını blok olarak IANA’dan tahsis etmeye başladı.⁵³

Ayrıca Afrinic adlı bir başka bölgesel kayıt kurumunun resmi olarak faaliyete geçmesi için hazırlık çalışmaları devam etmektedir.⁵⁴

Bölgesel kayıt kurumları IP numaralarını, IANA’dan blok olarak alırlar. Büyük İnternet servis sağlayıcıları bu bölgesel kurumlara başvurarak IP sayılarını blok olarak alır ve daha sonra aldıkları IP sayısal adreslerini bu kez daha küçük servis sağlayıcılara ve nihai kullanıcılara tahsis ederler. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bölgesel kayıt kurumlarının IP numaralarının dağıtımını organize ederken, DNS ile ilgilenmemeleridir. DNS ve IP numarası dağıtım görevleri ayrıdır ve aynı organizasyon tarafından yerine getirilmesi zorunlu değildir.⁵⁵

⁴⁷ IANA, <http://www.iana.org/ipaddress/ip-addresses.htm> (Aralık 2004)

⁴⁸ “American Registry for Internet”, <http://www.arin.net/>

³⁴ “Ripe Network Coordination Center”; <http://www.ripe.net/>

⁵⁰ “Asia Pacific Network Information Centre”; <http://www.apnic.net/>

⁵¹ “Lacnic Application and Transition Plan”, <http://www.icann.org/minutes/prelim-report-14mar02.htm#LACNICApplicationandTransitionPlan> (Kasım 2004)

⁵² “IANA Report on Recognition of Lacnic as a Regional Internet Registry”; <http://www.iana.org/reports/lacnic-report-07nov02.html> (Kasım 2004)

⁵³ “Latin American and Caribbean Internet Adresses Registry”; <http://lacnic.net/en/index.html> (Mart 2004)

⁵⁴ “African Network Information Center”, <http://www.afrinic.net/> (Kasım 2004)

⁵⁵ “Devopment of the Regional Internet Registry System”; <http://www.ripe.net/ripence/about/regional/rir-system.html> (Aralık 2004)

2.3. İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumu-ICANN

İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumu (İnternet Corporation for Assigned Names and Numbers), İnternetin iş dünyası, teknik, akademik ve kullanıcı gruplarının geniş katılımıyla oluşturulmuş kar amacı gütmeyen bir özel sektör kuruluşudur.⁵⁶

İnternetin omurgası görevini gören ABD Ulusal Bilim Vakfı (NSF) tarafından 1 Mart 1993 tarihinde beş yıl süre ile alan adlarının kayıt ve dağıtım işlemleri Network Solutions Inc.(Internic) şirketine verilmiştir.⁵⁷ Başlangıçta alan adlarının dağıtımı için herhangi bir ücret alınmıyordu. Alan adlarının tahsisi Ulusal Bilim Vakfı'nın finansmanı ve Internic'in dağıtımı ile yapılmıyordu. Ayrıca DARPA'nın finanse ettiği İnternet Tahsisli Sayılar Otoritesi (İnternet Assigned Numbers Authority-IANA), IP numaralarının tahsisini yapmaktaydı. İnternetin ticari kurumların İnternete bağlanmasına bağlı olarak hızla büyümesi, işletme maliyetlerinin artmasına neden olmuştur. Zamanla NSF, bu finansmanı sağlayamaz olmuş, bunun sonucunda alan ismi kayıtlarının maliyetini ABD Federal Hükümeti yerine İnternet kullanıcılarının karşılamaları uygun görülmüştür. Bunun üzerine NSF'nin de izniyle, Internic kurumu 14 Eylül 1995 tarihinde, beş adet gTLD (com, org, net, edu, ve gov) birinci derece alan adı altında yer alan ikinci derece alan adlarının kayıt ve yenileme işlemlerinde, müracaat edenlerden ya da kayıt ettirenlerden doğrudan ücret tahsiline başlamıştır.⁵⁸ Böylece, NSF'nin finansörlüğünün tedricen sona erdirilmesi hedeflenmiştir. Ancak böylesi bir değişiklik, İnternet kullanıcıları arasında hoşnutsuzluk yaratmış ve geniş katılımlı bir uzlaşma zemini için çalışmalar yapılması önerilmiştir. Internic kurumunun, NSF ile yaptığı sözleşmenin Mart 1998'de bitecek olması da çalışmaları hızlandırmıştır. DNS'nin tekeli yapısının değiştirilmesi ve rekabetçi bir yapıya kavuşturulması amacıyla çalışmalar başlatılmıştır. Ancak yeni alan adları sistemine dair uzun müzakereler başarısız olmuş ve bir metin üzerinde anlaşılammıştır.

ABD tarafından yayınlanan Beyaz Kitap'ın⁵⁹ önerilerinin dikkate alınması sonucunda bir mutabakat metni ile Eylül 1998'de "İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumu-İnternet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN)" adlı kurum kurulmuştur. Beş yıllık bir süre içinde gTLD'lerin kayıt ve dağıtım işlemlerini yürüten NSI, 30 Eylül 1998 tarihinden itibaren bu görevi ICANN'a

⁵⁶ ICANN, <http://icann.org/>

⁵⁷ "Cooperative Agreement between NSI and US. Government"; <http://www.icann.org/nsi/coopagmt-01jan93.htm> (Aralık 2004)

⁵⁸ "Amendment 4 to Cooperative Agreement between NSI and US. Government"; <http://www.icann.org/nsi/coopagmt-amend4-13sep95.htm> (Aralık 2004)

⁵⁹ "White Paper- Management of Internet Names and Adresses", http://www.ntia.doc.gov/ntiahome/domainname/6_5_98dns.htm

devretmiştir.⁶⁰ ICANN'ın kurulma hedefi NSI'nin tekelinde olan alan ismi tahsis işlemine rekabetin getirilmesini temin etmek olarak belirlenmiştir.

ABD Ticaret Bakanlığı (US Department of Commerce)'nın 5 Haziran 1998 yılında "Beyaz Kitap"ı yayınlamasının ardından, 6 Kasım 1998 tarihinde yayımlanan Yönetmelik (Original Bylaws)⁶¹ ile ICANN hukuken ABD hükümeti tarafından tanınmıştır. Değişen şartlara göre yayımlandıktan sonra çeşitli dönemlerde revize edilen yönetmelik⁶² ile kurumun çalışma yöntemi, Yönetim Kurulunun oluşumu ve yapısı, destek kuruluşları ve yardımcı komitelerin oluşumu ve görevleri ile bütçeye ilişkin hükümler belirlenmiştir. Daha sonra 25 Kasım 1998'de ABD Ticaret Bakanlığı ile ICANN arasında bir "Mutabakat Metni"⁶³ imzalanmış ve böylece ICANN, ABD hükümeti tarafından resmi olarak görevlendirilmiştir. Mutabakat metninde, ICANN'ın Beyaz Kitap'ta da belirtilen istikrar, rekabet, aşağıdan yukarıya özel sektör koordinasyonu ve temsil ilkelerine bağlı kalarak, İnternetin teknik, idari ve politika geliştirme görevlerini koordine edeceği belirtilmektedir. Mutabakat metni ile ICANN, İnternet alan adları sisteminin teknik yönetimini, IP adres alanlarının tahsisini, protokol parametrelerinin belirlenmesini ve İnternet servis sağlayıcı (root server) sisteminin idaresini koordine etmekle görevlendirilmiştir.⁶⁴

ICANN'a çok yavaş çalıştığı, sorunları çözmekte yetersiz kaldığı, çalışma süreçlerinin ve prosedürlerinin düzgün ve kolay anlaşılabilir olmadığı, hükümet, endüstri ve İnternet toplumunu biraraya getiremediği, yeterli mali kaynakları sahip olmadığı, ccTLD'lerin idaresi için ilgili ülkelerle gerekli işbirliğini yapmadığı, yönetim kurulu ile İdari Danışma Komitesi arasında iletişimin yetersiz olduğu gibi eleştiriler getirilmektedir. Bu eleştirilerin bertaraf edilmesi, ICANN'ın gerekli teknik çalışmaları yapabilmesi, sorunları çözebilmesi ve hükümet-endüstri-sivil toplum ortaklığını kurabilmesi için; Birleşmiş Milletler'e bağlı bir uzmanlık kuruluşu olan, 138 yıllık teknik ve idari birikime sahip, hükümet-endüstri-sivil toplum ortaklığını kurmayı başaran, oturmuş ve kolay anlaşılabilen çalışma sistemi ve prosedürleri olan ve meşruiyet sorunu olmayan Uluslararası Telekomünikasyon Birliği⁶⁵ (ITU) ile ortak çalışmalar yapması önerilmiştir.⁶⁶ ITU'nun tecrübelerinin ve İnter-

⁶⁰ "Amendment 11 to Cooperative Agreement between NSI and US. Government", 7 October 1998, <http://www.icann.org/nsi/coopagmt-amend11-07oct98.htm>(Aralık 2004)

⁶¹ "Bylaws, Effective as of 6 November 1998"; <http://www.icann.org/general/archive-bylaws/bylaws-06nov98.htm>(Aralık 2004)

⁶² "Bylaws Archives"; <http://www.icann.org/general/archive-bylaws>(Aralık 2004)

⁶³ "Memorandum of Understanding between the US. Department of Commerce and Internet Corporation for Assigned Names and Numbers"; <http://www.ntia.doc.gov/ntiahome/domainname/icann-memorandum.htm>(Aralık 2004)

⁶⁴ Işıklı; s.28

⁶⁵ "International Telecommunication Union, ITU Overview History"; <http://www.itu.int/aboutitu/overview/history.html>(Aralık 2004)

⁶⁶ Mustafa Alkan, Cafer Canbay; "Çok Dilli Alan Adları Sorunlar ve Çözüm Önerileri", http://www.stradigma.com/turkce/eylul2003/vizyon_sayi_9.pdf(Aralık 2004)

net düzenlemelerinde ICANN'a yol gösterici olabileceği ve ICANN'ın işleyişini kolaylaştıracağı, ancak maksimum faydanın sağlanması için İnternetin ve alan adlarının yönetiminde ICANN ve ITU'nun kurumsal çalışmalara girmesinin ve birbirlerini destekler mahiyette çalışmalarının sağlanmasının önemi vurgulanmaktadır.⁶⁷ Ayrıca bunlar da yeterli görülmez, ICANN gibi bir kuruluşun varlığına gerek olmadığı ve ICANN tarafından yürütülmekte olan çalışmaların BM'ye bağlı uluslararası özel uzmanlık kuruluşu olan, teknik ve idari birikime sahip, ekonomik yeterliliği olan, ICANN'ın çözmek için yoğun çaba harcadığı sorunlarla ilgili ileri düzeyde çalışmalar yapmış⁶⁸ ve derin birikimi ve tecrübesi olan, meşruiyet sorunu olmayan ITU'ya devredilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

III. UDRP TAHKİM KURALLARI

4.1. Tarihçe ve NSI çözüm mekanizması

1 Mart 1993'den itibaren ABD Ulusal Bilim Vakfı-NSF ile yaptığı sözleşme ile İnternet alan adlarının kayıt ve dağıtım işlemlerini yapan Network Solutions Inc.-NSI alan adları ile ilgili uyuşmazlıkların artması üzerine 28 Temmuz 1995 yılında "NSI Alan Adı Uyuşmazlıkları Çözüm Politikası-NSI Domain Dispute Resolution Policy Statement"ı yürürlüğe koymuştur.⁶⁹

Başlangıçta alan adlarının dağıtımı için herhangi bir ücret alınmıyordu. NSI, uyuşmazlıkları azaltabileceği düşüncesiyle NSF'nin de izniyle 14 Eylül 1995'den itibaren alan adı kayıtlarından ücret almaya başlamıştır. Bu durum başlangıçta başarılı olmuş gibi gözükse de sorunları azaltmakta etkili olamamıştır.⁷⁰ NSI, 23 Kasım 1995'de ve 9 Eylül 1996'da uyuşmazlık çözüm politikasında değişiklikler yapmıştır.⁷¹

NSI, 25 Şubat 1998'de uyuşmazlık çözüm politikasında son kez değişiklik yapmıştır. Bu çözüm usulü, 25 Şubat 1998'den, ICANN'ın "Alan İsmi Anlaşmazlıklarının Halli için Yeknesak Politikalar-The Uniform Domain Name Dispute

"Presidents Report: ICANN-The Case for Reform";

<http://www.icann.org/general/lynn-reform-proposal-24feb02.htm>(Aralık 2004)

⁶⁷ Alkan M, Canbay C; **"Document for ccTLD Workshop, Doc 46";**

<http://www.itu.int/itudoc/itu-t/workshop/cctld/cctld046.pdf>(Aralık 2004)

⁶⁸ Alkan M, Canbay C; **"ITU, What is Enum",**

<http://www.itu.int/osg/spu/enum/index.html> (Aralık 2004)

⁶⁹ Ellen Rony, Peter Rony, **"The Domain name Handbook: High Stakes and Strategies in Cyberspace",**

<http://www.domainhandbook.com/cdr.html>

⁷⁰ MAHER, David w., **"Trademarks on The Internet: Who's In Charge?",**

http://www.isoc.org/inet96/proceedings/f4/f4_2.htm

⁷¹ Ellen Rony, Peter Rony, **"The Domain name Handbook: High Stakes and Strategies in Cyberspace",**

<http://www.domainhandbook.com/cdr.html>

Resolution Policy-UDRP” kurallarını uygulamaya soktuğu 1 Aralık 1999’a kadar yürürlükte kalmıştır. NSI’nın bu çözüm politikasına göre, marka haklarının alan ismi sahibi tarafından ihlal edildiğine inanan taraf, önce bunu alan ismi sahibine yazı ile bildirmek ve daha sonra da bu yazının bir kopyasını ve marka tescil belgesinin onaylı kopyasını NSI’ya göndermek zorundaydı. Bu aşamadan sonra, NSI alan isminin tahsis edildiği tarih ile şikayetçi tarafın marka tescil tarihini karşılaştırmakta; eğer alan ismi marka tescilinden önce verilmiş ise herhangi bir tedbir almamaktaydı. Ancak, eğer marka tescilinin yürürlüğe giriş tarihi alan isminin verildiği tarihten önce ise, NSI uyuşmazlığı çözmek için kabul etmekte ve anlaşmazlık çözümlene kadar 90 gün için uyuşmazlık konusu alan adını “askıda” tutmakta yani kimsenin kullanımına izin vermemekteydi. Taraflar arasında dava sonucu alan isminin yeniden kullanımına kararı verilirse NSI, “askıda” tutulan alan isminin statüsünü iade etmekteydi.⁷² NSI, çözüm metodu sorunları çözmekte yetersiz kaldı ve tarafları memnun etmedi. Marka sahipleri yeterli koruma getirilmediği için, alan adı sahipleri ise tescilli marka sahiplerinin faaliyette buldukları mal ve hizmet piyasası dışında da korunması nedeniyle NSI politikalarını eleştirmişlerdir.⁷³

Temmuz 1997’de Clinton Yönetiminin “Elektronik Ticaret için Küresel Çerçeve-A Global Framework for Electronic Commerce”⁷⁴ projesinin bir parçası olarak alan adları sisteminin özelleştirilmesi, rekabetin artırılması ve uluslararası katılımın teşvik edilmesi amacıyla Ticaret Bakanlığı görevlendirilmiştir. Ticaret Bakanlığı ile Ulusal Telekomünikasyon ve Bilgi İdaresi’nin (NTIA) girişimleri sonucu, 30 Ocak 1998 tarihinde bir “Yeşil Kitap” (green paper) yayınlanarak⁷⁵ ilgili kesimlerin görüşlerine açılmıştır. Ocak 1998’de Yeşil Kitap’ın yayınlanmasını müteakip ilgili kesimlerin görüşleri alınarak Ulusal Telekomünikasyon ve Bilgi İdaresi (NTIA) tarafından yapılan değerlendirme sonucunda, Ticaret Bakanlığı 5 Haziran 1998 tarihinde “Beyaz Kitap” olarak bilinen “İnternet İsim ve Adreslerinin Yönetimine İlişkin Politika Tesbiti- Statement of Policy on Management İnternet Names and Adresses” konulu bir bildiri yayınlamıştır.⁷⁶ Beyaz Kitap’ta Ticaret Bakanlığı, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO)’dan alan isimleri ile markalar

⁷² Işıklı., s.41

⁷³ Mark V. B. Partridge, “**Domain Name Dispute Resolution:Development and Philosophy**” <http://www.pattishall.com/pdfs/DomainNameDisputeResolution.pdf> (Aralık 2004)

⁷⁴ “**A framework for Global Electronic Commerce**”, The White House, July 1 1997; <http://www.technology.gov/digeconomy/framewrk.htm> (Aralık 2004)

⁷⁵ “**A Proposal to Improve Technical Management of İnternet Names and Adresses Discussion Draft**”, 1/30/98; <http://www.ntia.doc.gov/ntiahome/domainname/dnsdrft.htm> (Aralık 2004)

⁷⁶ United States Department of Commerce, “**Managment of İnternet Names and Adresses**”; http://www.ntia.doc.gov/ntiahome/domainname/6_5_98dns.htm (Aralık 2004)

arasındaki anlaşmazlıkların çözümüne yeknesak bir yaklaşım getirecek tavsiyeler geliştirmesini talep etmektedir.⁷⁷

“ABD Hükümeti, marka sahiplerinin ve İnternet toplumunun marka sahibi olmayan üyelerinin katılımının sağlandığı dengeli ve şeffaf bir sürecin başlatılması WIPO’dan talep etmek üzere uluslararası destek arayışına girecektir. WIPO’dan,

- a. Korsanlık da dahil olmak üzere, markalar ile alan ismi anlaşmazlıklarına uygulanmak üzere yeknesak bir çözüm yönteminin oluşturulması amacıyla öneriler geliştirilmesi,
- b. Jenerik birinci derece alanında tanınmış markaların korunması için bir yöntem oluşturması
- c. Ulusal Bilimler Akademisi’ne bağlı Ulusal Araştırma Konseyi gibi bağımsız kuruluşlarca yapılan çalışmalar esas alınarak, yeni gTLD’lerin oluşturulması ve bunlarla bağlantılı anlaşmazlıkların halli mekanizmalarının marka ve fikri hak sahiplerini ilgilendiren etkilerinin değerlendirilmesi,

talep edilmektedir. WIPO’nun bulguları ve önerileri, kayıt kurumu politikasını geliştirirken ve yeni gTLD’ler oluşturken değerlendirmesi amacıyla yeni oluşturulacak kurumun yönetim kuruluna iletilecektir.”

Beyaz Kitap ile WIPO’ya alan isimleri ile markalar arasındaki anlaşmazlıkların çözümüne yeknesak bir yaklaşım getirecek tavsiyeler geliştirmesi talep edilmiştir.

ABD Hükümetince hazırlanan Beyaz Kitap’ta “IAHC-International Ad-Hoc Committee” (Özel Seçilmiş Uluslararası Komite)⁷⁸ tavsiyeleri de dikkate alınarak alan adları ile ilgili sorunların çözümünde WIPO görevlendirilmiştir. Beyaz Kitap’ın yayınlanmasını müteakip WIPO, üye ülkelerden adı geçen uluslararası sürecin başlatılması ve sürdürülmesi hususunda onay almış ve Beyaz Kitap’ta getirilen çerçeveyi esas alarak, alan isimleri ile bağlantılı fikri haklar konuları üzerinde anlaşmazlıkların halli mekanizması kurulması da dahil olmak üzere uluslararası bir süreç başlatmıştır.⁷⁹ Birinci süreç sonunda 30 Nisan 1999 tarihinde “İnternet Alan Adları ve Adreslerinin Yönetimi: Fikri Mülkiyet Konuları-The Management of

⁷⁷ Işıklı; s.26

⁷⁸ “Blue Ribbon International Panel to Examine Enhancements to Internet Domain Name System”; <http://www.gtld-mou.org/press/press1.html> (Aralık 2004)

⁷⁹ WIPO Birinci Süreç Final Raporu’ndan önce 23 Aralık 1998’de bir Ara Rapor (Interim Report) yayınlamıştır. WIPO ara raporunda internet alan adı uyumsuzluklarının çözülmesi için tahkim, uzlaştırma ve geliştirilmiş idari usulün uygulanmasından bahsedilmiştir. WIPO ara raporu ile ilgili bkz. Tekin Memiş, “İnternet Alan İsmi Uyumsuzluklarında Çözüm Arayışları ve WIPO Ara Raporu”, Prof. Dr. Aysel Çelikel’e Armağan, Ankara 2001, (513-527)

Internet Names and Adresses: Intellectual Property Issues” adı ile Nihai Rapor (Final Report) yayınlanmıştır.⁸⁰

WIPO’nun birinci süreç nihai raporunu 30 Nisan 1999’da yayınlamasından sonra ICANN tarafından gerekli çalışmalar başlatılmış ve bazı düzenlemeler yapılmıştır. Özellikle, alan isimleri kayıt kurumlarına ilişkin en iyi uygulamalar sistemi ve gTLD’lerde anlaşmazlıkların halli politikası oluşturulması ICANN tarafından başlatılan ve sonuçlandırılan girişimlerdir.

ICANN’a sunulan WIPO Nihai Rapor’unda özellikle anlaşmazlıkların halli için yeni bir sistem önerisi getirilmiştir. Bu raporda, alan isimleri ile fikri haklar arasında çıkabilecek muhtemel sorunlar ve çözüm önerileri yer almış; “.com”, “.org” ve “.net” TLD’lerinde faaliyet gösteren tüm kayıt kurumlarının anlaşmazlıkların halli hususunda izleyeceği politikaların bir kurum tarafından belirlenmesi ve bunun da WIPO Hakemlik ve Arabuluculuk Merkezi (WIPO Mediation and Arbitration Center) olması tavsiye edilmiştir. Nitekim, ICANN Yönetim Kurulunun aldığı bir kararla, DNSO İsim Konseyince bir Çalışma Grubu (Working Group A) oluşturulmuş ve WIPO tarafından yapılan öneriler değerlendirmeye alınmıştır. Çalışma Grubunca 29 Temmuz 1999 tarihinde bütün kayıt kurumlarınca izlenecek yeknesak bir anlaşmazlıkların halli politikası oluşturulmuş ve Nihai Rapor DNSO İsim Konseyine sunulmuştur. DNSO tarafından onaylanan bu politika 26 Ağustos 1999 tarihinde Şili’de yapılan toplantıda ICANN Yönetim Kurulu tarafından kabul edilerek kamuoyu görüşlerine açılmıştır. Nihayetinde 24 Ekim 1999 tarihinde, uygulama belgeleriyle beraber, “Alan İsmi Anlaşmazlıklarının Halli için Yeknesak Politikalar (The Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy-UDRP) kabul edilmiş, 29 Kasım 1999 tarihinde, ilk servis sağlayıcı kurum olarak WIPO onaylanmış ve politikalar 1 Aralık 1999’da uygulamaya konmuştur. Bunun hemen ertesinde WIPO Hakemlik ve Arabuluculuk Merkezi’ne 2 Aralık 1999 tarihinde ilk ihtilaf dosyası müracaatı yapılmış ve ilk on-line karar 14 Ocak 2000 tarihinde verilmiştir. Dava 45 gün içerisinde sonuçlanmış olup, sistemin bu şekilde hızlı çalışması hedeflenmiştir.⁸¹

ICANN, UDRP sistemini 1 Aralık 1999 tarihinden itibaren uygulamaya başlamış, ancak prosedürün resmi anlamda yürürlüğe girmesi 1 Ocak 2000 tarihi olmuştur. ICANN, tahkim kurallarını koyduktan sonra tahkim uygulaması yapılırken, akredite edilmiş kuruluşların uyması gereken usul kurallarını da “Rules

⁸⁰ “Final Report of the WIPO Internet Domain Name Process, The Management of Internet Names and Addresses: Intellectual Property Issues,” <http://wipo2.wipo.int/process1/report/finalreport.html>

⁸¹ WIPO Arbitration and Mediation Center, Case No. D99-0001, <http://arbiter.wipo.int/domains/decisions/html/d99-001.html>- (worldwrestlingfederation.com)

for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy” adı ile 24 Ekim 1999’da onaylayarak ⁸² yürürlüğe sokmuştur.

ICANN tarafından, UDRP’yi uygulamak üzere başlangıçta dört adet ⁸³ servis sağlayıcı belirlenmiştir. Bunlar;

1- WIPO (World International Property Organization):⁸⁴ 1 Aralık 1999 tarihinde akredite edilmiştir. Akredite edilen ilk servis sağlayıcıdır. Alan adı ile ilgili uyuşmazlıkların çoğunluğu WIPO’da çözümlenmektedir.⁸⁵ WIPO’nun başvurularında bu kadar çok tutulmasının nedeni köklü bir kuruluş olmasının yanı sıra deneyimli panelistlere sahip olmasından da kaynaklanmaktadır. WIPO Birleşmiş Milletlerin 16 uzman kuruluşundan bir tanesidir ve merkezi İsviçre’nin Cenevre şehrindeydir. 14 Haziran 1967’de Stockholm’de imzalanan “Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı Kuruluş Sözleşmesi” ile kurulmuştur ancak kökenleri 1883 Paris sözleşmesi ve 1886 Bern sözleşmesine kadar gitmektedir.⁸⁶ Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı’nın Hakemlik ve Arbuluculuk Merkezi ise 1994’de kurulmuştur.⁸⁷ WIPO panelistlerinin çoğunluğu marka hukuku ve İnternet konusunda uzman olan avukatlar ve hukuk profesörlerinden oluşmaktadır.⁸⁸

2- NAF (National Arbitration Forum):⁸⁹ 23 Aralık 1999 tarihinde akredite edilmiştir. 1986 yılında kurulmuştur. NAF panelistlerinin genelini ise marka hukuku ve İnternet konusunda nisbeten sınırlı bilgiye sahip emekli hakimler oluşturmaktadır.⁹⁰

⁸² “Special Meeting of the Initial Board, October 24, 1999”, <http://www.icann.org/minutes/minutes-24oct99.htm#99.112> ; Usul Kuralları için bkz.

“Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy”, <http://www.icann.org/dndr/udrp/uniform-rules.htm>

⁸³ Bu sayı eResolution kurumunun 30 Kasım 2001’den itibaren dava kabul etmemeye başlamasıyla üçe düşmüş ancak 28 Şubat 2002’de Asian Domain Name Dispute Resolution Centre-ADNDRC’in servis sağlayıcı olarak ICANN tarafından akredite edilmesiyle yeniden dörde yükselmiştir.

⁸⁴ WIPO, <http://arbiter.wipo.int/domains/>

⁸⁵ ICANN, List of Proceedings Under Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, <http://www.icann.org/udrp/proceedings-list-number.htm> (Haziran 2004)

⁸⁶ WIPO, General Information, http://www.wipo.int/about-wipo/en/gib.htm#P29_4637 (Aralık 2004)

⁸⁷ WIPO, The WIPO Arbitration and Mediation Center, <http://arbiter.wipo.int/center/background.html> (Aralık 2004)

⁸⁸ 14 Haziran 2004 itibarıyla WIPO’nun 368 panelisti vardır. Bkz. WIPO, Domain Name Panelists, <http://www.arbiter.wipo.int/domains/panel/panelists.html#8> (Aralık 2004)

⁸⁹ National Arbitration Forum, <http://arbforum.com/domains/>

⁹⁰ NAF, List of Qualified Dispute Resolution Panelists, <http://www.arbforum.com/domains/panelistResults.asp?PanelLast=&PanelCity=&PanelState=&PanelCountry=&Submit=Search+Panelists> (Aralık 2004)

3- eResolution (eRes): 1 Ocak 2000 tarihinde akredite edilmiştir. 16 Ekim 2000'den önce DeC olarak biliniyordu. 30 Kasım 2001 tarihinden itibaren dava kabul etmemeye başlamıştır. Merkezi Montreal/Kanada'dadır.

4- CPR-CPR Institute for Dispute Resolution:⁹¹ 22 Mayıs 2000 tarihinde akredite edilmiştir. Merkezi New York'tur.

5- Asian Domain Name Dispute Resolution Centre (ADNDRC):⁹² 28 Şubat 2002 tarihinde akredite edilmiştir. Pekin ve Hong Kong'da iki ayrı bürosu mevcuttur. Pekin Ofisi, "Çin Uluslararası Ekonomik ve Ticaret Arabuluculuk Komisyonu-China International Economic and Trade Arbitration Commission-CIETAC"⁹³ tarafından idare edilmektedir. Hong Kong ofisi ise, "Hong Kong Uluslararası Arabuluculuk Merkezi-Hong Kong International Arbitration Centre-HKCIAC"⁹⁴ tarafından idare edilmektedir.

ICANN'ın tahkim kurallarının dışında her bir servis sağlayıcının uyguladığı "ek kurallar"(supplemental rules) mevcuttur. Bu kurallar genellikle, ücretler, başvuru şekilleri, hakemlerin seçimi ve reddi gibi kurallara ilişkindir.⁹⁵

4.2. ICANN Tahkim Kuralları Kapsamı

ICANN tahkim usulü klasik tahkimden farklı bir usule tabidir. Öncelikle ICANN Tahkim Usulü, alan adı tescili esnasında yapılan sözleşmelere konulan özel bir klozla zorunlu olarak kabul edilir. Ancak bu usul devlet mahkemelerinin yargılama yetkisini ortadan kaldırmaz. Ayrıca ICANN Tahkim Usulü, normal tahkim usulüne göre daha çabuk ve ucuz bir usuldür. İnternet üzerinden yapılabilecek ilk başvuru sonrasında ortalama 45 gün gibi bir sürede süreç sonlandırılmaktadır.

ICANN Tahkim Usulü, tescil makamının tahkim kurallarını kabulünden sonra gerçekleşen bütün uyuşmazlıklara uygulanacaktır. Tescil makamının bu kuralları kabul etmesiyle, o tescil kuruluşundan alan adı alan kişi ve kurumlar da bu usulü otomatik olarak kabul etmiş olmaktadır. Tescil kurallarında yapılacak sonraki değişikliklerde alan adını tescil ettirene karşı otomatik olarak uygulanacaktır. İlk uygulanmaya başlandığı zamanlarda sadece ".com", ".org" ve

⁹¹ CPR Institute for Dispute Resolution, <http://www.cpradr.org>

⁹² Asian Domain Name Dispute Resolution Centre, <http://adndrc.org/adndrc/index.html>

⁹³ China International Economic and Trade Arbitration Commission, http://www.cietac.org.cn/english/e_index.htm

⁹⁴ <http://hkiac.org/main.html>

⁹⁵ WIPO'nun Ek Kuralları <http://arbitr.wipo.int/domains/rules/supplemental/index.html> National Arbitration Forum'un ek kuralları "<http://www.arbforum.com/domains/UDRP/rules.asp>" adresinde bulunabilir.

“.net” gTLD’lerinde uygulanması kararlaştırılan tahkim usulü sonradan yeni gTLD’lerin de eklenmesiyle bütün gTLD’lere uygulanabilen bir çözüm şekli olmuştur. Ayrıca isteyen ccTLD idareleri de bu usulü kabul edebilirler veya bu usulden yararlanabilirler. İngiltere bu usule benzer bir uyuşmazlık çözüm şekli olarak NOMINET uyuşmazlıkları çözüm usulünü uygulamaktadır.

UDRP usulünü kabul eden ccTLDs: 22 farklı ülke UDRP çözüm şeklini benimsemiştir. .AC-Ascension adaları-(Ascension Island), .AG-Antigua ve Barbuda adaları-(Antigua and Barbuda), .AS-Amerikan Samoa Adaları-(American Samoa), .BS-Bahama Adaları-(Bahamas), .BZ-(Belize), .CY-Kıbrıs-(Cyprus), .EC-Ekvator-(Ecuador), .FJ-(Fiji), .GT-(Guatemala), .LA-Lao People Cumhuriyeti-(Lao People’s Democratic Republic), .MX-Meksika- (Mexico), .NA-Namibya-(Namibia), .NU-(Nuie), .PA-(Panama), .PH-Filipinler- (Philippines), .PN-Pitcairn adaları-(Pitcairn Island), .RO-Romanya- (Romania), .SH-St. Helena- (Saint-Helena), .TT- (Trinidad and Tobago), .TV (Tuvalu), .VE (Venezuela), and .WS (Western Samoa).

SONUÇ

Önceleri teknik bir işlevi yerine getirilmesi amacıyla hayata geçirilen İnternet Alan Adları Sistemi (İnternet Domain Name System) zamanla internetin hızlı gelişimi ve bir süre sonra da ticaret üzerinde dönüştürücü etkileri yüzünden çok geniş bir alana yayılmış ve yeni hukuki ihlal türlerine yol açmaya başlamıştır. İnternetin ortaya çıkışının soğuk savaş koşullarında olası bir nükleer saldırı ihtimali üzerine oluşan güvenlik çalışmaları amacıyla ortaya çıktığı düşüncesi interneti ortaya çıkaran çalışmalar incelendiğinde iddiadan öteye gitmemektedir. Çünkü internetin ilk ağları sayılan ARPANET ağının oluşturulduğu ‘ARPA (Advanced Research Projects-İleri Araştırma Projeleri Dairesi)’ Ocak 1958’de Birleşik Devletler Savunma Bakanlığı’na bağlı bir kuruluş olarak resmi olarak faaliyete geçirildikten sonra, 1958 yılı sonlarında ‘NASA (National Aeronautics and Space Administration-Ulusal Havacılık ve Uzay Bilimleri Dairesi)’nin faaliyete geçmesi ile birlikte ARPA’nın görev tanımı yeniden yapılmış ve ARPA bilim çevreleri ve üniversiteler ile koordinasyon halinde uzun vadeli araştırma projeleri geliştirmekle görevli kılınmıştır. Bu amaçla ARPA bünyesinde oluşturulan ‘IPTO (Information Processing Techniques-Bilgi İşlem Teknikleri Dairesi)’nin başına psikoakustik ve bilgisayar alanlarında yaptığı çalışmalar ile tanınan Joseph Carl Robnett Licklider (1915-1990) getirilmiş ve ardından Bob Taylor, Larry Roberts gibi bilim insanlarının uzun vadeli çalışmaları ile bilgisayar kaynaklarını paylaşabilmek için ülkedeki bilimsel laboratuvalardaki bilgileri paylaşılabilir kılmak ve ağ fikrini yaşama geçirebilmek amacıyla ARPANET ağı oluşturulmuştur.

İnternet alan adları sistemi (Domain Name System) internet kullanıcılarının internet ağı üzerinden dolaşım yeteneklerini kolaylaştıran merkezi işleve sahiptir. IP adreslerinin sayısal koordinasyonu teknik olarak IANA tarafından yerine getirilirken internet alan adlarının isim, yapı ve sistem olarak düzenleyici otoritesi Eylül

1998’de oluşturulan ICANN’a aittir. ICANN bu yetkiyi ABD Ticaret Bakanlığı ile 25 Kasım 1998’de imzalanan Mutabakat Metni’ne dayanarak yürütmektedir.

ICANN alan adları ile ilgili uyuşmazlıkların ortaya çıkması üzerine WIPO’nun da çalışmaları neticesinde 1 Aralık 1999 tarihinde UDRP kurallarını uygulamaya sokmuştur. Ülke kodlu olmayan alan adı uyuşmazlıklarında ICANN’ın getirmiş olduğu UDRP kuralları idari çözüm mekanizması olarak uygulanacaktır. Ülke kodlu alan adlarında ise isteyen ülkeler ICANN UDRP kurallarını uygulayabileceklerdir. Şu an için 22 farklı ülke UDRP kurallarını kendi ülke kodlu alan adları için de uygulamak üzere kabul etmiştir.

KAYNAKÇA

“A Brief History of Internet”,

<http://www.isoc.org/Internet/history/brief.shtml#tokyotrip>

Alkan, Mustafa; Canbay, Cafer; **“Çok Dilli Alan Adları Sorunlar ve Çözüm Önerileri”**, http://www.stradigma.com/turkce/eylul2003/vizyon_sayi_9.pdf (Aralık 2003)

“A R Mani Beats Armani”, Managing Intellectual Property, Sep 2001, Issue 112, p16.

Bozbel, Savaş; **“Domain Names (İnternet Alan Adları) ve ICANN-Tahkim Usulü”**, Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağanı, C.1, İstanbul 2002, 215-254.

Bozbel, Savaş; **“İnternet Üzerinden Yapılan Hukuki İşlemler”**, Yargıtay Dergisi, Ocak-Nisan 2001, C.27, S.1-2, 273-304.

Buick, Joanna; Jevtic Zoran; **Sibey Uzay** (Çev.:Doğan Şahiner), Milliyet Yayınları, İstanbul 1997.

Call Mc. Tom, **“World Wide Business”**,

http://www4.gartner.com/5_about/press_room/pr20010313a.html

Cerf V.G.; **“A Brief History Of The İnternet and Related Networks”**, <http://www.isoc.org/Internet/history/cerf.shtml>

Ellerbach, Connie L.; **“Domain Name Dispute Remedies: Tools for Tarning the World Wide Web”**,

http://www.fenwick.com/docstore/publications/IP/Domain_Name_Dispute.pdf/, 2003.

“Common Law Trademark Rights”,

<http://www.bitlaw.com/trademark/common.html>

eResolution, <http://www.disputes.org/eresolution/decisions>

- Final Report of the WIPO Internet Domain Name Process, The Management of Internet Names And Adresses: Intellectual Property Issues, <http://wipo2.wipo.int/process1/report/finalreport.html/>.
- Froomkin, Michael; “**Icann’s Uniform Dispute Resolution Policy-Causes and Partial Cures**”, Brooklyn Law Review, Volume 67, Number 3
- Generic Top Level Domain Memorandum of Understanding; <http://www.gtld-mou.org/>.
- Güran, Sait; Akunal, Teoman; Bayraktar Köksal ve Diğerleri; **İnternet ve Hukuk, Superonline Workshop Metni**, İstanbul 2000. (Kısaltılmışı: Sait Güran ve Diğerleri İnternet ve Hukuk, Superonline Workshop Metni)
- Hafner, Katie; Lyon, Matthew; **İnternet Tarihi** (Çev.:Sinem Yazıcıoğlu), Güncel Yayıncılık, İstanbul 2000.
- Hauben, Rhonde; Hauben Michael; Netizens Netbook, <http://www.columbia.edu/~rh120>
- Hollander, Jay, “**The Impact of Revers Domain Name Hijacking**”, <http://www.gigalaw.com/articles/2002-all/hollander-2002-03-all.html>
- Interim Report Of The WIPO Internet Domain Name Process; <http://wipo2.wipo.int/process1/rfc/3/index.html/>.
- International Telecommunication Union, <http://www.itu.int/>.
- İnternet Assigned Number Authority; <http://www.iana.org/>.
- İnternet Corporation for Assigned Names and Numbers; <http://www.icann.org/>.
- Işıklı, Hasibe; **İnternet Alan İsimleri Sistemi – Markalar ve Alan İsimleri Arasındaki İlişki**, DPT Yayınları, Ankara 2001.
- İçel, Kayıhan; **Kitle Haberleşme Hukuku**, Beta Yayınevi, İstanbul 2001.
- Maher, David W.; “**Trademarks on The İnternet: Who’s in Charge**”, http://www.isoc.org/inet96/proceedings/f4/f4_2.htm, 2003.
- Memiş, Tekin; “**Alan Adları ve TR. Alan Adı Politikalarına Eleştirel Bir Yaklaşım**”, İnternet Hukuku Konferansı ve Çalışma Atölyesi, 9 Haziran 2003 İstanbul.
- Memiş, Tekin; “**Alan İsmi Etrafında Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar, Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji, Sosyoloji ve Hukuk’da Etkiler Sempozyumu**”, TBD, Ankara 2001, 203-214
- Memiş, Tekin; “**İnternette Alan İsimleri Uyuşmazlıklarında Çözüm Arayışları ve WIPO Ara Raporu**”, Prof. Dr. Aysel Çelikel’e Armağan, Ankara 2001, 513-527.

- Memiş, Tekin; “**İnternette Cins ve Meslek İsimlerinin Alan İsmi Olarak Kullanılması ve Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar**”, AÜEHFD 2000, C. IV, S. 1-2, 463-478. (Kısaltılmışı: İnternette Cins ve Meslek İsimlerinin)
- National Arbitration Forum, Domain Name Dispute Proceedings and Decisions, <http://arbforum.com/domains/decisions.asp/>
- National Science Foundation; <http://www.nsf.gov/>.
- National Telecommunications and Information Administration, <http://www.ntia.doc.gov/>.
- Oral Ahmet, İnternetle Yaşam, Yüksek Denetim Dergisi, Ocak 2002.
- Oytaç, Kutlu; Karşılaştırmalı Markalar Hukuku, İkinci Baskı, Nobel Kitabevi, İstanbul 2002.
- Partridge, Mark V. B.; “**Domain Name Dispute Resolution: Development and Philosophy**”, <http://www.pattishall.com/pdfs/DomainNameDisputeResolution.pdf/2003>.
- Post G. David; “**Juries and The New Common Law of Cyberspace**”, Eylül 2000, <http://www.temple.edu/lawschool/dpost/Juries.html>
- Report of the Second WIPO İnternet Domain Name Process, The Recognition of Rights and the Use of Names In The İnternet Domain Name System”, <http://wipo2.wipo.int/>
- Ripe Network Coordination Center; <http://www.ripe.net/>.
- Rony, Ellen; Rony Peter; “**The Domain Name Handbook: High Stakes and Strategies in Cyberspace**”, <http://www.domainhandbook.com/cdr.html/>, 2003.
- Sharrock, M. Lisa; “**The Future of Domain Name Dispute Resolution: Crafting Practical International Legal Solutions From within the UDRP Framework**”, Duke Law Journal, Vol.51,817-848.
- Solomon, Barbara; “**Domain Name Disputes: New Developments And Open Issues**”, <http://www.frosszelnick.com/changes.pdf/>, 2003.
- Soysal, Tamer; “**İnternet Alan Adlarının Korunması**”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yüksek Lisansı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2004.
- Technology Administration; <http://www.technology.gov/>.
- The İnternet Society; <http://www.isoc.org/>.
- Ünlü, T. Selma; “**İnternet Üzerinde Marka Tecavüzü ve Haksız Rekabet**”, İstanbul Barosu İnternet ve Hukuk Komisyonu, İnternet ve Hukuk Konferansları, Nisan 2003.

Warner, Paul D.; Smith, L. Murphy; Ruhnka, John C ve Diğerleri; **“Protecting Web Domains”**, CPA Journal, Nov2001, Vol.71, Issue 11, p62.

White, G. John; **“ICANN’s Uniform Dispute Resolution Policy in Action”**, <http://www.law.berkeley.edu/institutes/bclt/pubs/annrev/exmp.html> (Mart 2004)

White Paper, Managment of İnternet Names and Adresses, June 1998

http://www.ntia.doc.gov/ntiahome/domainname/6_5_98dns.htm

WIPO Domain Name Decisions, <http://arbiter.wipo.int/domains/decisions/>.